

8 czerwca 2026 r.

Wnoszący petycję:

**Ministra Rodziny, Pracy
i Polityki Społecznej**

Minister Finansów

PETYCJA

Działając na podstawie art. 2 i art. 4 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach
składałam w interesie publicznym petycję o:

1. **dokładny audyt kosztów Zakładu Ubezpieczeń Społecznych** pod kątem ich zasadności, celowości oraz gospodarności i publikację jego wyników w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP) ZUS;
2. **identyfikację oszczędności (środków własnych ZUS)**, które mogłyby zostać przeznaczone na zwiększenie funduszu wynagrodzeń pracowników Zakładu, i publikację tych informacji w BIP ZUS;
3. **zobowiązanie Zarządu ZUS do prezentacji danych finansowych w BIP ZUS** w układzie zadaniowym, który pozwoli na jednoznaczne przypisanie kosztów do konkretnych projektów i zadań realizowanych przez instytucję;
4. **oszacowanie realnych kosztów poszczególnych usług Zakładu**, np.:
 1. wyliczenia świadczenia emerytalnego i jego obsługi w ujęciu rocznym (w tym m.in. wypłata, obsługa PIT, waloryzacja),
 2. wyliczenia świadczenia rentowego i jego obsługi w ujęciu rocznym (w tym m.in. badanie przez lekarza orzecznika, wydanie decyzji, ewentualne postępowania odwoławcze, wypłata, obsługa PIT, waloryzacja),
 3. wyliczenia i wypłaty zasiłku chorobowego oraz ewentualnej kontroli jego wykorzystania,
 4. kontroli płatnika składek,
5. **dostosowanie do ww. realnych kosztów wysokości odpisu z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS) i Funduszu Emerytur Pomostowych oraz przychodów z tytułu poboru i dochodzenia składek innych niż na FUS i zwrotu kosztów obsługi zadań zleconych Zakładowi do realizacji.**

Uzasadnienie

Obecny sposób prezentowania kosztów przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych uniemożliwia rzetelną ocenę tego, czy publiczne pieniądze są wydawane w sposób efektywny, ponieważ nie pozwala na precyzyjne przypisanie kosztów do poszczególnych zadań i procesów.

Jako przykład można wskazać „Sprawozdanie z wykonania planu finansowego ZUS za rok 2024”

(https://bip.zus.pl/documents/493361/1698469/Sprawozdanie+z+wykonania+PF+ZUS_2024.pdf/04439092-7bef-bebc-7d4e-a44fbec18110?t=1754400766840, s. 23) .

Koszty wynagrodzeń są tam ujęte sumarycznie: 4,9 mld PLN. Jest to więc – oczywiście – największa pozycja w części kosztowej. Nie uwzględnia się tego, że pracownicy ZUS wykonują skrajnie różne zadania i mają one różny wpływ na działalność Zakładu – od ustalania wysokości świadczeń, zapewniania ich terminowej wypłaty, rozliczania kont ubezpieczonych i płatników, przez bezpośrednią obsługę klientów, po wsparcie administracyjne, kadrowe itp. Brak rozbicia tych kosztów na konkretne obszary zadaniowe uniemożliwia ocenę, ile naprawdę kosztuje państwo realizacja poszczególnych obowiązków ZUS oraz czy wszystkie wydatki są zasadne.

Przykład: Organizacja konferencji przez ZUS

Zakład organizuje lub współorganizuje bardzo wiele takich wydarzeń. Złożyłam 18 kwietnia 2026 r. wniosek o informację publiczną, m.in.:

- listę wydarzeń zorganizowanych w 2025 r. przez Centralę ZUS oraz oddziały ZUS wraz z podstawą prawną ich organizacji (w tym m.in.: konferencje, seminaria, fora, spotkania w ramach dni poradnictwa, spotkania w ramach ogólnopolskich akcji Dni Seniora i Dni Osób z Niepełnosprawnością, jubileusze oddziałów, etapy szkolne, wojewódzkie i finałowy olimpiady „Warto wiedzieć więcej o ubezpieczeniach społecznych”)
- listę całkowitych kosztów obchodów 90-lecia ZUS w 2024 r. (szczególnie koszty produkcji materiałów z logo 90-lecia) oraz podstawę prawną ich poniesienia).

W piśmie nr 991100.0136.375.2026 przedstawicielka Zakładu odpowiedziała:

Zakład nie posiada narzędzi w postaci systemów informatycznych, które pozwoliłyby w prosty sposób na automatyzację czynności wymaganych do wygenerowania danych oraz sporządzenie raportów według kryteriów wskazanych we wniosku.

W takiej sytuacji, zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r. poz. 902) podmiot występujący o uzyskanie informacji przetworzonej jest zobowiązany do wykazania szczególnej istotności dla interesu publicznego. Dlatego proszę wskazać – w terminie 7 dni kalendarzowych od otrzymania niniejszego wezwania – w jakim zakresie występuje szczególna istotność dla interesu publicznego w uzyskaniu przez Panią ww. wnioskowanych informacji.

Ponieważ był to kolejny wniosek o informację publiczną, a w przypadku poprzedniego Zakład wydał decyzję o odmowie udostępnienia informacji (sprawa jest w toku, 17 maja złożyłam za pośrednictwem portalu eZUS skargę do WSA), nie kontynuowałam korespondencji. Liczę, że Zakład jednak przygotuje te dane na potrzeby realizacji postulatów zawartych w niniejszej petycji.

W obecnym systemie sprawozdawczości ani obywatele, ani organy nadzorcze nie są najwyraźniej w stanie uzyskać odpowiedzi na proste pytanie: **ile tego typu wydarzeń organizuje ZUS i ile faktycznie kosztowała organizacja każdego z nich?** Koszty te rozmywają się w ogólnych pozycjach budżetowych. A przecież składają się na nie np.:

- faktury za usługi obce, takie jak catering, nagłośnienie, transmisja – przy czym warto byłoby poprosić ZUS o wskazanie podstawy prawnej, która uzasadniałaby ich ponoszenie;
- praca pracowników ZUS z różnych komórek – koszt pracy powinien być wyliczany proporcjonalnie do zaangażowania poszczególnych pracowników w dane wydarzenie; przykładowe czynności: przygotowanie sal, przygotowanie materiałów (ulotek, programów, plakatów, broszur – w tym projektowanie, redakcja, korekta, skład, druk), opieka nad uczestnikami, udzielanie informacji na stoiskach, prowadzenie konferencji, uzgodnienia ze współorganizatorami; każdy z zaangażowanych pracowników mógłby w swoim czasie pracy wykonywać zadania **bezpośrednio** związane z ustawowymi zadaniami ZUS zamiast zadań związanych z organizacją konferencji;
- koszty materiałów (papier, gadżety, inne);
- ewentualne wynagrodzenia lub zwroty kosztów dla prelegentów lub uczestników;
- koszty podróży służbowych.

Oczywiście jednym z ustawowych zadań Zakładu jest „popularyzacja wiedzy o ubezpieczeniach społecznych” (art. 68 ust. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Jednak opinia publiczna ma prawo znać koszt realizacji tego zadania i ewentualnie zgłosić swoje zastrzeżenia, jeśli jest on nieproporcjonalny wobec kosztów ponoszonych na inne ustawowe zadania.

Przykład: Dług technologiczny w ZUS

O istnieniu długu technologicznego Zakład wspominał m.in. w swojej strategii na lata 2021-2025 (https://www.zus.pl/documents/10182/39611/Strategia_ZUS_2021-2025.pdf/7c10bc59-ef78-b5b6-7ca6-8c98c7bec71f, s. 23).

Dług technologiczny i odwlekane modernizacji systemów IT generuje ukryte, stale rosnące koszty. Nie chcąc rezygnować z dotychczasowego oprogramowania, w które włożyła już ogromne zasoby finansowe i czasowe, instytucja bardzo dużo ryzykuje. Infrastruktura zamienia się w labirynt archaicznych, prowizorycznie połączonych ze sobą aplikacji, które mogą działać niestabilnie. Mogą to wykorzystywać zewnątrzni dostawcy usług. Świadomi, że instytucja jest uzależniona od ich wsparcia i obawia

się ryzyka związanego z wymianą systemów, dyktują oni coraz wyższe stawki za utrzymanie przestarzałej technologii. W ten sposób instytucja płaci gigantyczny podatek od odwlekania zmian, wydając ogromne kwoty, by obecne rozwiązania po prostu nie przestały działać z dnia na dzień.

Niezależni eksperci powinni ocenić działanie i architekturę systemów w ZUS i ustalić realny plan wychodzenia z długu technologicznego oraz plan wykorzystywania w jak największym stopniu rozwiązań publicznych (np. EZD RP) czy typu open source.

Poszukiwanie oszczędności – tak, ale nie kosztem pracowników

Brak transparentności i ujęcia kosztów w układzie zadaniowym uniemożliwia odnalezienie wewnętrznych rezerw finansowych. Jestem przekonana, że wnikliwy audyt wydatków pozwoli na zidentyfikowanie obszarów, w których dochodzi do niepotrzebnego generowania kosztów.

Pozyskane w ten sposób środki własne Zakładu powinny zostać przesunięte na **wzmocnienie funduszu wynagrodzeń**. Bezpośrednio przełoży się to na stabilność kadrową i wyższą jakość obsługi obywateli. Pracownicy ZUS realizują kluczowe zadania dla funkcjonowania państwa, a ich godne wynagradzanie powinno być priorytetem.

Podsumowanie

Mając na uwadze zasadę jawności i transparentności finansów publicznych oraz potrzebę dbania o kapitał ludzki w instytucjach publicznych, proszę o pozytywne rozpatrzenie niniejszej petycji i podjęcie stosownych działań.

Korespondencję w sprawie petycji proszę przekazywać na adres e-Doręczeń.

Nie wyrażam zgody na publikację moich danych osobowych na stronie internetowej organu.

Z wyrazami szacunku